

литературних героїв посредством фреймових структур на матеріалі німецькомовного художественного дискурсу, представленого романом німецького письменника Фрідріха Грізе «Das nie vergessene Gesicht». В дискурсі емоційний стан персонажів може виражатися з допомогою художественних засобів і прийомів. Важливим механізмом передачі чуттєвої сфери в художественному дискурсі є фреймові структури, які описують внутрішній стан персонажів. В дослідженні проаналізовані лексичні одиниці, які представляють термінали фрейма «Внутрішній стан», визначено їх роль в зображенні особливостей характерів героїв художественного твору, а також в розкритті їх внутрішнього світу. Фрейм «Внутрішній стан» розглядаємо як когнітивну структуру, в основі якої лежать категоріальні знання про психоемоційний стан людини, зафіксовані в лексикографічних джерелах. На основі словникових визначень визначено термінали фрейма «Внутрішній стан» («Innerer Zustand»): «Властивість» («Eigenschaft»); «Черта» («Zug»); «Самочуття» («Befinden»); «Настрій» («Verfassung»); «Психічна діяльність» («psychische Tätigkeit»); «Спосіб існування» («Die Art und Weise des Vorhandenseins»); «Якість» («Beschaffenheit»); «Духовно-душевний сфера» («geistig-seelischer Bereich»). В результаті аналізу термінальних елементів на позначення чуттів і емоцій людини в романі Фрідріха Грізе «Das nie vergessene Gesicht» досліджено когнітивно-прагматичні особливості фреймових структур, які представляють фрейм «Внутрішній стан» в художественному дискурсі. Згідно з результатами дослідження лексичні одиниці, які представляють термінали фрейма «Внутрішній стан», грають важливу роль в зображенні емоцій і чуттів персонажів художественного дискурсу, допомагаючи автору в реалізації його намірів щодо відтворення багатогранності внутрішнього світу героїв твору, що надає опису персонажів художественного дискурсу особливої глибини і виразності. При цьому важливу роль грають інференції читача, які є ефективним засобом в декодуванні авторських інтенцій.

Ключевые слова: фрейм, фреймовая структура, терминал, терминальный элемент, внутреннее состояние.

Kozak Sofiia. Frame Structures Denoting Inner State of Literary Characters in the German Fiction Discourse. The article deals with the depiction of the inner state of the literary figures by means of the frame structures on the material of the German fiction discourse represented by Friedrich Griese's novel "Das nie vergessene Gesicht". In a discourse the emotional state can be rendered with the help of different expressive means and methods. Frame structures denoting inner state of the personages are an important mechanism of the portrayal of the feeling sphere in a literary discourse. In the article the lexical units representing the terminals of the frame "Inner state" ("Innerer Zustand") have been analyzed, its role in depicting of the character peculiarities of the literary heroes as well as in revealing of their inner world have been identified. The frame "Inner state" is considered to be a cognitive structure based on the categorical knowledge of psycho-emotional state of a person. On the ground of the dictionary definitions the terminals of the frame "Inner state" have been defined: 'Quality' ('Eigenschaft'); 'Feature' ('Zug'); 'Health' ('Befinden'); 'Mood' ('Verfassung'); 'Psychical activity' ('Psychische Tätigkeit'); 'Mode of existence' ('Die Art und Weise des Vorhandenseins'); 'Property' ('Beschaffenheit'); 'Spiritual-mental sphere' ('Geistig-seelischer Bereich'). On the basis of the analysis of the terminal elements denoting people's feelings and emotions in the novel "Das nie vergessene Gesicht" the cognitive-pragmatic peculiarities of the frame structures which represent the frame "Inner state" in literary discourse have been researched. The results of the analysis have shown that the lexical units which represent the terminals of the frame "Inner state" play an important part in depicting of emotions and feelings of the personages in a literary discourse thus helping the author in the realization of his intentions concerning the portrayal of the many-sidedness of people's inner world and imparting particular intensity and expressiveness to the description of the characters in a fiction discourse. The inferences of a reader also play an essential role because they are an effective means in the decoding of the author intentions.

Key words: frame, frame structure, terminal, terminal element, inner state.

УДК 81'27

Олена Козко

МОЛОДІЖНИЙ СОЦІОЛЕКТ ТА ЙОГО МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ

Стаття присвячена аналізу молодіжного соціолекту та визначенню його мовних особливостей. Розглянуто поняття «соціолект» як такий, проаналізовано бачення соціолекту вітчизняними та зарубіжними науковцями. З'ясовано, що соціолект розглядають у безпосередньому зв'язку з його носіями, рівнем їхньої культури, духовними цінностями, переконаннями, віком тощо. Схарактеризовано різні підходи до класифікації і поділу соціолектів на групи, зокрема за Л. Ставицькою та В. Д. Бондалетовим. Молодіжний соціолект визначено як особливу, характерну для молодіжного середовища спеціалізацію загальнонаціональної мови, яка ґрунтується на загальній для всіх стилів системі фонетичних, граматичних і лексичних засобів. Визначено, що ключовими мовними характеристиками

молодіжного соціолекту є вживання сленгу, не лише молодіжного, але і професійного, а також запозичень і з іноземних мов, так і з суміжних соціолектів, із якими взаємодіє молодіжний соціолект, зокрема з аргі. З'ясовано, також, що, крім запозичень, для поповнення лексики молодіжного соціолекту найбільш характерними словотворчими засобами є перенесення найменування за формою та якістю предмета (коли йдеться про подібність двох неживих предметів), а також переосмислення якості предмета і перенесення його ознаки на людину. Серед інших словотворчих засобів, поширених у молодіжному соціолекті, розглянуто також фонеморфологічні засоби, а саме абсолютну і часткову редуплікації; афіксальні, особливо префікси інтенсивності; кодування з допомогою складів, букв та цифр; усічення початкових або кінцевих частин слова; аббревіація. Окреслено перспективи подальшого вивчення молодіжних соціолектів як середовища розвитку і каналів поширення нового в загальнонаціональній мові.

Ключові слова: соціолінгвістика, соціальний діалект, соціолект, молодіжний соціолект, сленг, аргі, жаргон.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасна лінгвістика розглядає мову невідривно від її носія, його способу мислення, світогляду, культурних та духовних цінностей та діяльності. У переліку наук, які розкривають образи мови щодо суспільства, вирішальну роль відіграє соціолінгвістика, що в мовознавчих традиціях має статус інтеграційного напрямку досліджень і навчальної дисципліни [6, с. 28]. Вона розкриває, виявляючи корелятивні зв'язки, нові характеристики мови щодо держави, влади, політики, нації, міста та ін. На конкретній теоретичній базі й ілюстративному матеріалі дослідники отримують нові результати [6, с. 28]. Теоретичні засади соціолінгвістики ґрунтуються на результатах досліджень таких мовознавців, як Ф. де Соссюр, Ш. Баллі, У. Лабов, Є. Д. Поліванов та ін. З часом діапазон вивчення взаємодії мови і суспільства, а також супутніх цьому процесів значно розширюється. [1, с. 4]. Значну увагу вивченню соціальних варіацій мови приділяли такі вчені, як Л. Ставицька, Г. П. Мацюк, М. П. Грабовий, П. Траджилл, Е. Партрідж та ін.

Мовлення представників різних частин суспільства зазнає постійного впливу низки соціокультурних чинників, суспільних реалій та психологічних факторів. Молодіжний соціолект як мова того прошарку соціуму, що найдинамічніше розвивається, є швидкозмінним явищем, а отже вивчення, фіксація і аналіз цих мовних одиниць, що становлять частину загальнонародної мови є важливим завданням для сучасного мовознавця. Актуальність вивчення мовної характеристики молодіжного соціолекту зумовлена кількома чинниками. Так, соціолект є відображенням соціальних, культурних, політичних реалій, що оточують його носіїв, отже, вивчення соціолекту сприяє кращому розумінню картини світу. Крім того, розмовна лексика має тенденцію до поступового переходу в статус літературної. У своєму розвитку й становленні мова будь-якого етносу спирається на мовленнєву стихію – і передусім на розмовну мову. А всі зміни в мові – її функціонування і розвиток – відбуваються саме в розмовному мовленні. І перш, ніж слово потрапить у мову, її узус, воно проходить «обкатку» в живій мовленнєвій стихії й випробування на міцність в умовах мовленнєвої комунікації [5, с. 11].

Мета статті – схарактеризувати поняття «соціолект» загалом і «молодіжний соціолект» зокрема; дослідити, які саме мовні особливості притаманні молодіжному соціолекту. Для досягнення поставленої мети буде проаналізовано визначення поняття соціолекту; виділено визначення саме молодіжного соціолекту; досліджено, які мовні особливості відрізняють саме молодіжний соціолект.

Методи та методика У статті буде проаналізовано роботи мовознавців та соціолінгвістів, що стосуються соціолектів, здійснено порівняння визначень поняття та його класифікацій. Через узагальнення буде сформульовано визначення молодіжного соціолекту, виведено основні мовні характеристики молодіжного соціолекту та розглянуто їх докладно.

Результати та дискусії. Внутрішня диференціація людського суспільства позначається на мовленні його представників. Різні соціальні групи використовують різні варіації мови, і як досвідчені члени мовленнєвої спільноти ми навчилися відповідно розрізняти мовців [8, с. 29]. Соціолінгвіст Пітер Траджилл зазначає, що мовлення різних мовців несе в собі підказки про їхнє соціальне положення і становище у вигляді граматичних, лексичних, фонетичних і фонологічних відмінностей. Такі мовні варіації вчений і називає соціальними діалектами, або

соціолектами [8, с. 29]. Серед учених-лінгвістів немає однастайності щодо визначення поняття «діалект» та «соціолект», втім усі погоджуються з тим, що соціальна диференціація мови, виникнення її варіацій – явище природне й історично зумовлене. Л. Ставицька відмічає, що соціальні діалекти в мові існують паралельно з територіальними, проте в той час, як територіально-діалектні відмінності в межах національної мови поступово нівелюються, соціально-діалектні зберігаються. Це пояснюється тим, що соціальна диференціація суспільства і його мови залежить від рівня розвитку продуктивних сил [7, с. 19]. П. Траджилл вважає, що виникнення соціальних діалектів зумовлене тими ж чинниками, що і виникнення географічних – кордонами і відстанями; тільки якщо у випадку з географічним діалектом мова йде про фізичні кордони і відстані, то, говорячи про соціолекти, ми маємо на увазі розмежування соціальне. Втім, застерігає Траджилл, не варто обмежуватися лише цими чинниками, оскільки значний вплив на формування варіації мови має також і особистий підхід мовця [8, с. 31]. Л. Ставицька вважає, що соціальні діалекти певної соціальної мови є етнічно заангажованими, адже етнічні ознаки носіїв мови найяскравіше проявляються в народнорозмовній мові, в тому числі і соціальних діалектах [7, с. 20]. У своїй роботі «Арго, жаргон, сленг», посилаючись на лінгвіста М. Копиленко, Ставицька також зазначає, що лексикон соціальних діалектів актуалізується у сферах спілкування, і в них же найбільше виявляються ідіоентичні особливості мови. Це сфери побуту, художньої літератури, масової комунікації, естетичного впливу, усної народної творчості та особистого спілкування. Ідіоентичні особливості нівелюються в тих сферах, що в принципі несприйнятливі для активного функціонування соціальних діалектів: сфера суспільно-політичної діяльності, організованого навчання, науки, діловодства, релігійного культу [7, с. 20]. У такий спосіб Л. Ставицька визначає соціальний діалект як «різновид мови, вживаний як засіб спілкування між людьми, пов'язаними тісною соціальною або професійною спільністю, тобто це мова певної соціальної групи. Найістотнішим чинником, що зумовлює виникнення соціальних діалектів, є соціальна неоднорідність суспільства, яке має різноманітні виробничо-професійні, а також вікові групи. Причиною появи соціальних діалектів може бути й соціально-класова неоднорідність суспільства.» [7, с. 20]

А. Т. Ліпатов також вважає виникнення соціолектів наслідком соціально-класової, професійно-групової, виробничої та вікової неоднорідності суспільства і, посилаючись на російського дослідника В. С. Захарова, дає визначення соціолекту як особливої мовної підсистеми, що використовується як засіб спілкування певною соціальною групою. Втім, зазначає Ліпатов, виявити якісь певні градації в соціолектах досить важко. Деякі вчені у спробах виділити склад і характеристики соціолектів поділяють їх на кілька груп. Наприклад, болгарський мовознавець Стойко Стойков виділяє два основні типи соціолектів: професійні говори, для яких характерна професійна термінологія, створена на основі територіального говору або розмовно-літературної мови і жаргони, до яких належать арго, професійний жаргон, сленг та класові говори [5, с. 16]. Професор В. Д. Бондалетов пропонував поділ соціальних діалектів на чотири групи: до першої відносив власне професійні «мови», до другої – групові або корпоративні жаргони (сюди ж відносять і молодіжний соціолект), до третьої належать умовно-професійні «мови» ремісників, торговців та близьких до них соціальних груп і до четвертої – умовні «мови» декласованих елементів (арго, жаргон). Проте попри всі суперечності у класифікації та групуванні соціолектів, Ліпатов наголошує, що соціолект – це передусім ненормована розмовна мова окремих соціально-професійних колективів та груп і застерігає від ототожнення професійного жаргону, що є побутовим, зниженим вокабуляром для обслуговування певних, відносно замкнених соціальних колективів, з професійною термінологією [5, с. 18]. Подібно до Бондалетова класифікує соціолекти і Л. Ставицька, поділяючи їх на три групи: 1) професійні мови мисливців, риболовів, гончарів, шевців тощо; 2) групові, або корпоративні, жаргони і сленги учнів, студентів, спортсменів на інших, переважно молодіжних колективів; 3) таємні мови, арго декласованих елементів, ремісників, торгівців. Тобто Ставицька розглядає і арго, і жаргон, і сленг як різновиди соціолекту [7, с. 21].

Згідно з описаними вище класифікацій – і за Бондалетовим, і за Ставицькою – мова спілкування молоді, молодіжний соціолект належить до типу групових соціальних діалектів. Н. Н. Копитіна пропонує розглядати молодіжний соціолект як особливу функціональну спеціалізацію загальнонаціональної мови, характерної для молодіжного середовища, яка ґрунтується на загальній для всіх стилів системі фонетичних, граматичних і лексичних засобів. При цьому молодіжна мова взаємодіє з іншими різновидами мовлення, зокрема просторіччям, кримінальним аргі, професійними і соціальними жаргонами і, зрештою, просочується в літературну мову [4, с. 77].

Молодіжний соціолект останнім часом став предметом підвищеної уваги вчених мовознавців, проте це явище має давню історію. Ще у XVIII сторіччі в Німеччині видали перший словник жаргонної лексики студентів університетів. Жаргон учнів та студентів Російської імперії XVIII–XIX сторіччя не представлено в лексикографічних джерелах, проте його приклади трапляються у мемуарах, історичній, епістолярній та художній літературі. Так, свідчення про російськомовні молодіжні соціолекти трапляються у творах А. І. Купріна, К. М. Станюковича, приклад бурсацько-семінарського жаргону Кам'янець-Подільської духовної семінарії зафіксовано в романі А. Свидницького «Люборацькі» та ін. Проте вивчення молодіжного соціолекту актуальне і сьогодні.

Молодість – це явище не стільки вікове, скільки соціальне, перехідний етап між дитинством і дорослістю. У цей період існує розділення між сферами діяльності, які контрольовані старшим поколінням (наприклад школа) і «незалежними» сферами, пов'язаними з молодіжною (суб)культурою. Соціолінгвісти загалом сходяться в переконанні, що молодість – це той період, коли зміни у мові видимі найкраще [2, с. 1496]. Молодіжний соціолект як особливий варіант національної мови виникає внаслідок прагнення його носіїв виділитися і постійно демонструвати свою належність до власної субкультури. До ознак такої належності, крім зачіски, одягу, татуювань тощо, належить і відповідна мова. Інакше кажучи, у молодіжній сфері спілкування на перший план виходить не прагнення засекретити мову, а прагматико-ідеологічна ідея протиставити власну мораль, ідеали, спосіб мислення і поведінку світу дорослих, загальноприйнятим соціальним і поведінковим зразкам [4, с. 77].

Соціолінгвістичні параметри молодіжного мовлення: віковий критерій, соціальна належність, територіальна ознака, гендерний критерій і ступінь освіченості. Важливими якостями молоді, крім вікових, є також соціальні якості, психологічні особливості, культурологічні ознаки [3, с. 123].

Молодіжний соціолект є однією зі сфер появи і найбільш активним каналом поширення мовних новоутворень: лексичних, фразеологічних. Нове в лексиці фіксує динаміку сьогодення, реальний стан мови, котрий не можна не помічати або оминати лише на підставі того, що це не є нормою. Воно проявляється не лише в поповненні словникового складу мови, у появі нових слів та нових значень, але і у зміні семантичної структури слова та його об'єму [3, с. 124]. Характерними рисами молодіжної комунікації є невимушений, неформальний, жартівливий тон спілкування, високий ступінь емоційності. Це забезпечується, передовим використанням відповідної лексики. Численні дослідження свідчать про те, що саме молодіжний соціолект вирізняється активним уживанням розмовної лексики та сленгу. Тому велике значення для характеристики молодіжного соціолекту має вивчення специфічних особливостей його лексичного збагачення, визначення продуктивності різних засобів поповнення його словника, виявлення співвідношення між різними способами словотвору.

Варто зазначити, що нові слова молодіжного соціолекту створюються переважно засобами та за словотворчими моделями літературної мови. Носії молодіжного соціолекту застосовують для позначення актуальних для них понять передусім лексичні одиниці літературної мови, не руйнуючи їхню форму, але переосмислюючи метафорично та метонімічно їхнє значення. Зважаючи на своєрідну психологію та сприйняття світу носіями молодіжної мови, характер таких переосмислень доволі специфічний. Утворені в результаті такого переносу

лексеми досить експресивними й емоційними. Дослідники виділяють основні типи переносу найменувань. По-перше, це «форма предмета». Цей тип переносу ґрунтується на об'єктивній подібності двох неживих предметів або явищ. Другим типом переносу, що функціонує в молодіжному соціолекті є «якість предмета». Менш поширеними типами метафоричного переосмислення в молодіжному соціолекті є переосмислення однакових або схожих функцій предмета та перенесення ознак предметів на людей. Завдяки образності таких перенесень, носій може краще запам'ятовувати інформацію [3, с. 125].

Метафоризація оживлює молодіжне мовлення, привносячи в семантичну структуру вже наявних слів нові значення і об'єднуючи за певною ознакою різноманітні предмети дійсності. Молодь свідомо недбало використовує мовні варіанти з відхиленнями від літературної норми. У процесі метафоризації такі слова виявляються мотивованими, і це сприяє їх відтворюваності з відповідним значенням у молодіжному соціолекті.

Вагомим джерелом поповнення словників молодіжних соціолектів є запозичення. Окрім запозичень з іноземних мов, відбуваються також запозичення з інших різновидів мови, зокрема з професійних жаргонів та соціолектів інших прошарків суспільства, наприклад з аргю. Арготичні одиниці, характерні для молодіжного мовлення, входять у різні лексико-семантичні групи. Найбільш поширеними є оціночні арготизми. Популярність арготизмів у молоді пояснюється потужним емоційно-оціночним потенціалом цих лексичних одиниць. Таким чином вони поповнюють спочатку молодіжний соціолект, а згодом і лексико-граматичний фонд розмовного мовлення.

Значну роль у поповненні словникового запасу молоді відіграють запозичення з інших мов – через фільми, музику, інтернет. Часто запозичення з інших мов характеризують мовця більш високо, ніж наголошуючи глибшу поінформованість мовця. Крім того, такі запозичення можуть виконувати функцію приховування інформації від небезпечних сторонніх людей [3, с. 126].

Серед фомоморфологічних способів утворення нових лексем у молодіжному середовищі поширеною є редуплікація – повне або часткове повторення складу, кореня, основи або слова. Використовують і абсолютні, і часткові редуплікації. Популярним є такий вид редуплікації, як посилене повторення, коли подвоєння слова використовується для підсилення значення простого слова. Час від часу редуплікації набувають вторинного переносного значення.

Специфічний спосіб творення нової лексики, що є досить характерним для молодіжних соціолектів – кодування. Це процес заміни звичних лексичних одиниць скороченими умовними позначеннями, тобто кодування слова ерез його модифікацію: включення нових літер, складів або цифр. Використання цього способу словотворення пов'язане з природним бажанням молоді відособитися від світу дорослих, самоствердитися, наголосити належність до певної вікової або соціальної групи. Поруч із кодуванням з допомогою букв і складів молоді активно використовує своєрідні шифри із залученням цифр. У такій формі молодіжної комунікації, крім функції економії, реалізується також ігрова функція.

Прагненням до економії мовних засобів обґрунтовується також і використання такого словотворчого засобу, як усичення. Домінує в молодіжній мовленнєвій практиці апокопа – редукування кінцевих звуків або складів. Другою за вживаністю є афреза, тобто вилучення початкових частин слова, за нею іде аббревіатура. Подібні утворення досить швидко закріплюються не лише у молодіжній мові, але, завдяки своїй експресивності й виразності, переходять і в мовлення людей, що не є носіями молодіжного соціолекту [3, с. 128].

Як згадувалося вище, однією з яскравих характеристик молодіжного мовлення є експресивність. Досягається вона найчастіше за допомогою різноманітних афіксів. Особливо поширені префікси, що виражають інтенсивність: *супер-*, *мега-*, *гіпер-* і т. ін.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. У сучасній соціолінгвістиці немає однастайності у визначенні поняття «соціолект», проте є згода щодо природи соціального діалекту як мови певного соціального прошарку або групи, яку об'єднують певні фактори (професія, інтереси, вік тощо.). Соціолект одночасно і вираженням рівня культури, групи, що є

його носієм, і характерною рисою цієї культури. Молодіжний соціолект як мова найбільш різноманітного і прогресивного прошарку соціуму є середовищем для розвитку і каналом поширення нового в загальнонаціональній мові. Характерною особливістю молодіжного соціолекту є вживання сленгових одиниць, арготизмів, запозичень, а також творення нових лексичних одиниць через усичення, кодування, переносу значення.

Оскільки мова молодіжного середовища динамічно і невідмінно змінюється, її вивчення є надзвичайно важливим і перспективним з погляду міжкультурної комунікації, прогнозування розвитку і змін лексичного складу літературної мови. Недостатньо вивченими є синтаксичні та граматичні особливості молодіжного мовлення.

References

1. Aleksandrova, Olha. 2014. "Molodizhnyi sotsiolekt yak linhvistychnyi fenomen". *Naukovyi visnyk PNPu im. Ushynskoho. Linhvistychni nauky* 19: 3–10.
2. Jannis K. Androutsopoulos, Arno Scholz. 1998. *Jugendsprache – langue des jeunes – youth language*. Frankfurt. <https://jannisandroutsopoulos.files.wordpress.com/2010/01/hsk-sociolinguistics-research-on-youth-language.pdf>.
3. Kopytina, Nataliia. "Molodiozhnyi sotsiolekt kak odna iz form sushchestvovaniia frantsuzskogo yazyka". *Nauchnye vedomosti BelHU. Seriya: Humanitarnye nauki* 12(107): 123–130. <https://cyberleninka.ru/article/n/molodyozhnyy-sotsiolekt-kak-odna-iz-form-suschestvovaniya-frantsuzskogo-yazyka>.
4. Kopytina, Nataliia. *Linhvisticheskiye osobennosti sovremennogo frantsuzskogo molodezhnogo sociolekta*. http://sejournal.ru/articles/issn_1997-2911_2011_3_22.pdf.
5. Lipatov, Alexandr. 2010. *Sleng kak problema sociolektiki*. Moskva.
6. Matsiuk, Halyna. 2012. "Sotsiolinhvistyka yak intehtatsiyni napriam doslidzhen v umovakh suchasnoi paradyhmy: mizhnarodnyi dosvid y ukrainska perspektyva". *Naukovi zapysky NaUKMA. Filolohichni nauky* 137:28–34. <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/1934>
7. Stavyska, Lesia. 2005 *Argo, zharhon, slen*. Kyiv.
8. Trudgill, Peter. 2000. *Sociolinguistics: an introduction to language and society. Fourth edition*. London: Penguin Books.

Козко Елена. Молодёжный социолект и его языковые особенности. Статья посвящена рассмотрению молодежного социолекта и определению его языковых особенностей. Рассмотрено понятие «социолект» как таковой, проанализировано видение социолекта отечественными и зарубежными учеными. Определено, что социолект рассматривают в непосредственной связи с его носителями, уровнем их культуры, духовными ценностями, убеждениями, возрастом и т. д. Рассмотрены различные подходы к классификации и делению социолектов на группы, в частности по Л. Ставицкой и В. Д. Бондалетову. Молодежный социолект определен как особенная, характерная для молодежной среды специализация общенационального языка, основывающаяся на общей для всех стилей системе фонетических, грамматических и лексических средств. Определено, что ключевыми языковыми характеристиками молодёжного социолекта являются употребление сленга, не только молодежного, но и профессионального, а также заимствований, как из иностранных языков, так и из смежных социолектов, с которыми взаимодействует молодёжный социолект, в частности из арготизмов. Установлено также то, что кроме заимствований, для пополнения лексического состава молодёжного социолекта наиболее характерными словообразующими средствами является перенесение наименования по форме и качеству предмета (если речь идет о схожести двух неодушевленных предметов), а также переосмысление качества предмета и перенесение его признака на человека. Среди прочих словообразующих средств, распространенных в молодежном социолекте, рассмотрены фоморфологические, а именно частичная и абсолютная редупликация; аффиксальные, особенно использование префиксов интенсивности; кодирование с использованием слогов, букв и цифр; усечение начальных или конечных частей слова; аббревиация. Были очерчены перспективы дальнейшего изучения молодежных социолектов как среды для развития и каналов распространения нового в общенациональном языке.

Ключевые слова: социолінгвістика, соціальний діалект, соціодіалект, молодіжний соціолект, сленг, арготизм, жаргон.

Kozko Olena. Sociolects of Youth and Its Linguistic Features. The article is devoted to the consideration of the youth sociolect and the identification of its linguistic peculiarities. The article reviews the notion of a sociological issue as such. Different visions of a sociolect from domestic and foreign scholars was analyzed. It has been found out that the sociolect is considered in direct connection with its carriers, the level of their culture, spiritual values, convictions, age, etc. Different approaches to the classification and division of sociolects are considered, particularly the classification by L. Stavyska and V.D. Bondaletov. The youth sociolects are defined as special, typical for the youth environment, standard of the national language, based on the common system for phonetic, grammatical and lexical means for all the styles. It is determined that the key linguistic characteristics of the youth sociolect are the use of slang, not only youth but also professional, as well as

borrowings from both foreign languages and from related sociolects, in particular with argo. It was found also that the most typical means of supplement the lexicon of youth sociolects are transferring the meaning of the name on the form and quality of an object (in the case of similarity of two inanimate objects), as well as revising the subject and transferring its qualities on people. The other word-formation means, typical for the youth sociolects are absolute and partial reduplication; affixing, especially using the intensity prefixes; encoding with the use of syllables, letters and numbers; truncation of the initial or final parts of the word; abbreviation. At the end of the article the prospects for further studies of youth sociolects as a medium of development and channels of distribution of new in the national language are outlined.

Key words: sociolinguistics, social dialect, sociolect, youth sociolect, slang, argot, jargon.

УДК 81'255.4'373.612.2=134.2=161.2Ф.Г.Лорка

Олександра Кондратенко

ЛОРКІАНСЬКА МЕТАФОРА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ЖІНОЧИХ ПЕРСОНАЖІВ І ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ (НА МАТЕРІАЛІ ДРАМАТИЧНИХ ТВОРІВ АНДАЛУСІЙСЬКОЇ ТРИЛОГІЇ)

У статті досліджено шляхи втілення соціально-психологічної характеристики жіночих персонажів у метафорі у трьох драматичних творах Федеріко Гарсії Лорки («Дім Бернарди Альби», «Криваве весілля», «Безплідна»), а також способи її адекватного відтворення в українських перекладах, які виконали М. Москаленко і В. Вовк. Висвітлено основоположні підходи до потрактування метафори в діяхронічному аспекті: звернуто особливу увагу на поступове розширення функціоналу феномену метафори і звернення до метафори як когнітивного та концептуалізуючого знаряддя, котре запропонували американські дослідники Дж. Лакофф та М. Джонсон. Щоб систематизувати естетичні погляди Ф. Г. Лорки на роль та сутність жінки в контексті іспанського суспільства ХХ ст., запропоновано поділ на тематичні метафоричні концепти, у центрі яких відображено стрижневі аспекти життя іспанок в андалусійському селі (*Жінка – моральність, Жінка – страждання, Жінка – бунтарство*). Контрастивний аналіз перекладів дає змогу виявити, що вибір перекладацької стратегії у відтворенні метафори в художньому дискурсі зумовлений національною специфікою вихідної і цільової культур, особистими вподобаннями перекладача та специфікою його мови.

Ключові слова: метафора, художній переклад, драматичний твір, трансформації, деметафоризація, калькування.

Постановка наукової проблеми та її значення. Нещодавній переклад Д. Дроздовського творів Ф. Г. Лорки, що умовно належать до драматичної збірки «Чотири короткі п'єси» («Початкове ауто сентиментальне», «Про любов», «Тіні», «Легова») і які протягом багатьох років залишалися невідомими україномовним читачам, засвідчує поновлення жвавого інтересу до творчості видатного іспанського поета і драматурга у вітчизняній культурі. Це зумовлює потребу розширити дослідження ідіостилу Ф. Г. Лорки, зокрема потенціалу такого стилістичного засобу, як метафора, яка займає особливе місце в його творчості і є релевантним компонентом для адекватного перекладу його творів українською мовою. Це окреслює мету нашої розвідки, яка полягає у виокремленні метафоричних засобів, що реконструюють соціально-психологічну характеристику жіночих персонажів у контексті драматичного доробку Ф. Гарсії Лорки, і дослідженні їх відтворення українськими перекладачами. Така мета вимагає вирішення таких завдань, а саме: дослідити засоби вербалізації метафори, які мають образне значення у драматичних творах, і визначити основні шляхи їх відтворення в перекладі.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Питання метафори завжди займало чільне місце в гуманітарній дослідницькій парадигмі, хвилюючи найсвітліші уми і античності (Аристотель, Цицерон), і модерного часу (Н. Д. Арутюнова, А. Річардс, Дж. Лакофф, М. Джонсон, М. Блек). Вивченню метафори в поетичній творчості Ф. Г. Лорки присвячені розвідки таких науковців, як К. Сардая і Х. А. Ходар Санчес, проте дослідження метафори в його драматичному доробку не є настільки численними, а її гендерний аспект ще не був предметом наукового дослідження.